

WEGWIJZER

Naar meer duurzame mobiliteit voor
toeristen
in het Waddengebied

UNITED FOR

www.deutschland-nederland.eu

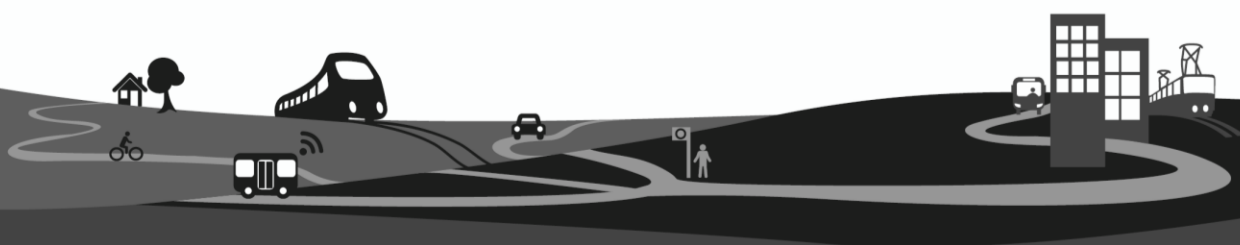

MOBILE ZEITEN

Mit Leidenschaft für Mobilität.

Inhoudsopgave

1. Vertrekpunt 2
2. Mobiliteit als thema voor de toeristische sector 3
3. Stap voor stap duurzaam op weg 5
4. Werkvelden in duurzame mobiliteit 7
5. Exposé: lokale versterking 27

1. Vertrekpunt

Samen mobiliteit vormgeven

Deze notitie “Duurzame toeristische mobiliteit” dient om kennis toe te passen in de praktijk. Dit implementatieplan is een onderdeel van het INTERREG VA-project Wadden Agenda 2.0. Het projectgebied strekt zich uit van de Nederlandse kust van de provincies Fryslân en Groningen via Oost-Friesland tot aan de Wezer aan Duitse zijde en omvat ook het maritieme binnenland.

De wegwijzer is een belangrijk instrument om gezamenlijk duurzame mobiliteit in de toerismebranche te ontwikkelen, zonder dat landsgrenzen daarbij in de weg staan.

Over het algemeen kunnen we stellen dat de onderwerpen toerisme, mobiliteit en duurzaamheid in de Nederlands-Duitse Waddenregio nog niet daadwerkelijk ‘hand in hand’ gaan. Met deze wegwijzer willen we de eerste stap zetten om hier verandering in te brengen. De concrete projectideeën en stapsgewijze instructies maken de aanpak toegankelijk.

Op basis van de eerdere studie „[Duurzame Mobiliteit in het Waddengebied](#)” en een uitvoerig participatieproces zijn concrete perspectieven uitgewerkt. Dit vormt de basis voor verdere verdieping: hoe kan duurzame mobiliteit in het toerisme zich in de Duits-Nederlandse projectregio ontwikkelen? De afzonderlijke werkvelden **openbaar vervoer, fietsen, shared mobility en vervoersknooppunten** tonen hoe de implementatie van duurzaam vervoer mogelijk is. Voor hotels, toeristinformatiepunten of arrangementen, voor een ieder zijn er mogelijkheden. Iedereen kan een bijdrage leveren aan verduurzaming.

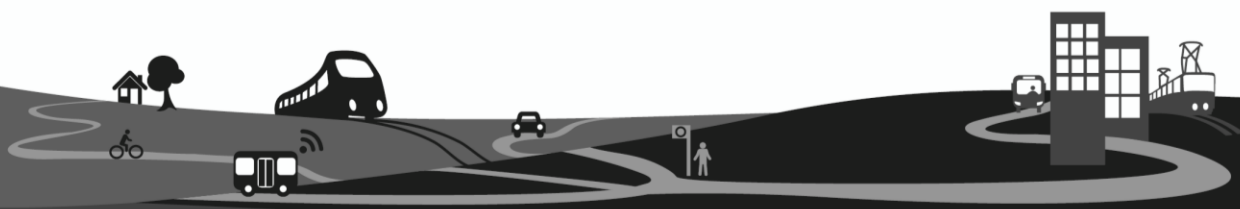
Daarbij worden de toepassingsmogelijkheden beïnvloed door onderlinge verschillen tussen de landen, zoals in maatschappelijke systemen, de gebruikelijke wijze van verkeersplanning en wettelijke voorschriften. Deze verschillende benaderingen en vooral de uitwisseling daarover zijn een kans om inspiratie op te doen: hoe gaan we het beste om met de uitdagingen die overal spelen. De wegwijzer doet suggesties voor benaderingen, op basis waarvan in de praktijk lokaal maatwerk kan worden toegepast.

Lees verder op:

www.wadden-agenda.nl

www.watten-agenda.de

Het implementatieplan is ten eerste een wegwijzer, die zorgt dat de betrokkenen de in de workshops verzamelde ideeën kunnen omzetten in de praktijk. Daarnaast helpt de notitie om de dialoog met alle betrokkenen voort te zetten.

2. Mobiliteit als thema voor de toeristische sector

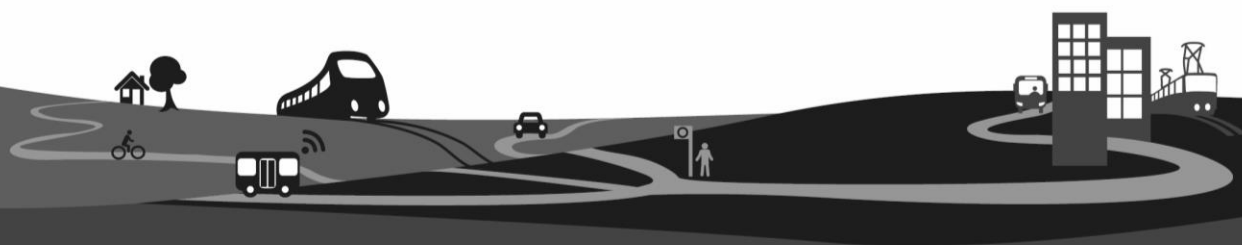
Toekomstbestendigheid van het gebied voorop

Voor het verduurzamen van de toeristische sector zijn meerdere invalshoeken denkbaar. Mobiliteit heeft een sleutelrol. Vervoer zorgt namelijk niet alleen voor een milieuvriendelijke aankomst op en vertrek van de vakantiebestemming, maar ook voor duurzame verplaatsing ter plekke, tijdens het verblijf. In Duitsland en Nederland zijn gasten nog altijd gehecht aan hun auto. Dit vervoermiddel is verantwoordelijk voor het grootste deel van de CO₂-uitstoot in het toerisme. Daarnaast zorgen de vele auto's op piekmomenten niet alleen voor milieuvervuiling, maar zij verstoren ook het landschap binnen en buiten de bebouwde kom (bijvoorbeeld in de vorm van files en verkeersdruk, maar ook door de aanwezigheid van grote parkeerplaatsen).

Om aan de eisen van een natuurlijke recreatiebestemming te kunnen blijven voldoen is het van belang om duurzame mobiliteitsoplossingen te implementeren die zowel beantwoorden aan de mobiliteitsbehoefte van gasten, maar die tegelijk de negatieve gevolgen voor klimaat, milieu en gezondheid beperken.

De voordelen voor het gebied op een rijtje:

- **Duurzame mobiliteit vergroot de aantrekkelijkheid van bestemmingen door een betere verblijfskwaliteit: hogere luchtkwaliteit, minder geluidsoverlast, ontlasten van de infrastructuur, minder parkeerplaatsen en verhoogde ruimtelijke kwaliteit**
- **De bereikbaarheid van bestemmingen verbetert door alternatieve vormen van mobiliteit aan te bieden. Dit kan voor een regio een doorslaggevend locatie- en concurrentievoordeel zijn.**
- **Positionering als duurzame vakantie regio is aantrekkelijk voor jonge, stedelijke en milieubewuste doelgroepen.**
- **Gasten zonder auto hebben over het algemeen ter plaatse een hogere toegevoegde waarde.**

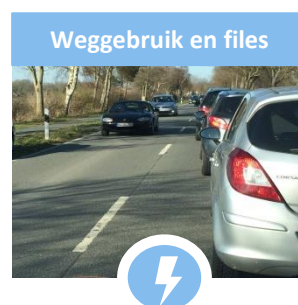
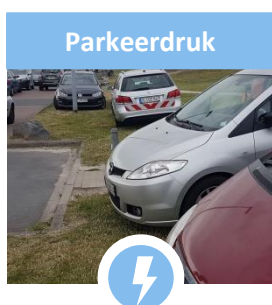

2. Mobiliteit als thema voor de toeristische sector

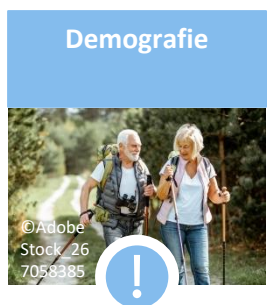
Afbakening

Het belang van duurzame mobiliteit bij destination management groeit in de toekomst en vormt een uitdaging voor de gehele toeristische sector. Want mobiliteit verandert! Aan de ene kant staat vervoer steeds vaker in een slecht daglicht door de schadelijke gevolgen voor het milieu. Anderzijds is er veel innovatie in het vakgebied mobiliteit. Door deze ontwikkelingen is ook in het toerisme dringend actie nodig, waarbij het doel is: meer mobiliteit met minder verkeer.

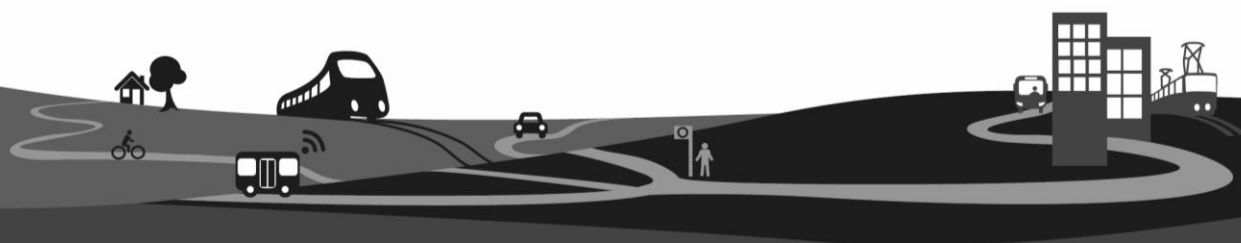
Grenzen aan de groei

Mobiliteitsgedrag verandert

**Mobiliteit in het toerisme staat volop in de belangstelling.
Er is nu behoefte aan nieuwe perspectieven!**

3. Stap voor stap duurzaam op weg

Hoe maken we de slag naar duurzaam en toch aantrekkelijk vervoer voor toeristen? Voor de toeristische branche alleen is deze vraag lastig te beantwoorden. Samenwerking met verschillende expertises is nodig. Het Waddengebied begint allerminst bij nul. Met de autoluwe eilanden aan weerszijden van de grens en diverse lokale initiatieven op het vasteland is er inspiratie voorhanden en bestaat er een perspectief. Voor een succesvolle implementatie is de uitdaging om oog te houden op het grotere geheel en interdisciplinair samen te durven werken tussen toerisme, verkeer en milieu. Hieronder worden aanknopingspunten voor een succesvolle werkwijze gegeven:

Stip op de horizon zetten: waar willen we naartoe?

Een stip op de horizon bepaalt de richting voor toeristische actoren en samenwerkingspartners. Dit is belangrijk om prioriteiten te stellen voor duurzame mobiliteit. In het participatieproces kwamen de volgende doelen naar voren, die de moeite waard zijn om nader uit te werken tot een stip op de horizon voor het Waddengebied:

- Vergroten van het aantal bezoekers dat per trein naar de bestemming komt
- Evenwicht in het vervoersaanbod in het Duitse en het Nederlandse deel van de projectregio
- Klimaatneutraliteit
- Promotie fietstoerisme / fietsvriendelijkheid

Samenwerking: alleen lukt het niet!

Duurzame toeristische mobiliteit gaat diverse betrokkenen aan: vakantiegangers, toerismebedrijven, gemeenten, regio's, marketing- en toerismeorganisaties, mobiliteitscentra, vervoerders. Alleen met multidisciplinaire betrokkenheid bereiken we een integrale focus op duurzaamheid en kunnen we de uitdagingen van toerisme, milieu en verkeer in de komende jaren het hoofd bieden. De eerste stap is om het belang van het thema mobiliteit voor het toerisme te erkennen en in samenwerking nieuwe wegen in te slaan.

De ervaring heeft geleerd dat de toeristische sector niet zelf verantwoordelijk kan zijn voor openbaar vervoersaanbod en -verbindingen. Wel kan de sector het beleid van gemeenten en provincies kennen, hier invloed op uitoefenen en ideeën (zoals aan de hand gedaan in deze wegwijzer) opperen aan de hiervoor verantwoordelijke organen.

3. Stap voor stap duurzaam op weg

Werkvelden in duurzame mobiliteit

De volgende werkvelden voor duurzame mobiliteit zijn veelbelovend en relatief gemakkelijk uitvoerbaar voor het Waddengebied:

- **Openbaar vervoer**
- **Fietsen**
- **Shared mobility**
- **Vervoersknooppunten**

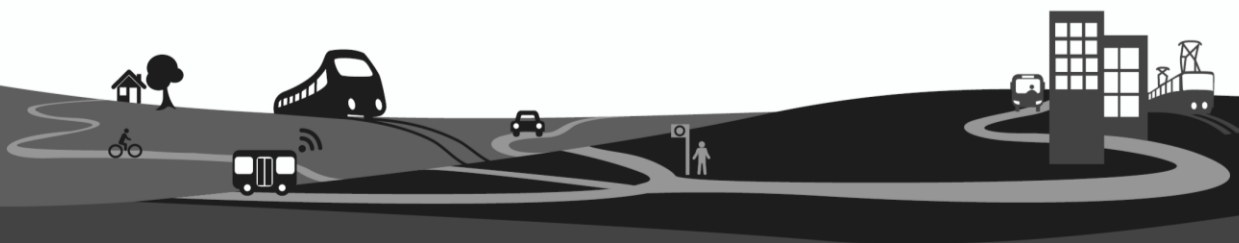
Onder 'werkvelden' geven we een concreet stappenplan, laten we best practices van elders zien en geven voorbeelden van diensten binnen de projectregio waar iedereen van kan leren. De eerste projectideeën illustreren hoe deze voorbeelden toepasbaar zijn in de projectregio en welke aanpak mogelijk is (zie hoofdstuk 4).

Ondersteunende maatregelen als succesfactoren

Bij veel succesvol uitgevoerde projecten gaat de verbetering van het mobiliteitsaanbod voor aankomst en vertrek en het vervoer ter plaatse samen met flankerende maatregelen. Denk hierbij aan het stimuleren van het gebruik van OV of zorgen voor betere informatievoorziening voor de gasten. Deze maatregelen zijn daarom van belang.

- **Informatie en communicatie:** bijv. het aanbieden van arrangementen, bij vragen altijd eerst verwijzen naar duurzame mobiliteitsoplossingen en diensten, voordelen zichtbaar maken voor gasten
- **Stimuleren gebruik OV:** parkeerbeheer, gastenkaart voor (gratis) gebruik van het lokale openbaar vervoer
- **Dienstverleners bijscholen:** bijv. door het inzetten van mobiliteitsadviseurs die mensen die werkzaam zijn in het toerisme kunnen opleiden, de voordelen van duurzame mobiliteit verduidelijken en het begrip ervan bevorderen (bijvoorbeeld via Touristinfo/VVV's).

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.1 Openbaar vervoer

4.1.1 De last mile overbruggen

Het overwinnen van de zogenaamde *last mile* bij OV-gebruik is een belangrijke succesfactor voor meer duurzame mobiliteit in het toerisme. Het gaat hier om het laatste deel van de route; bijvoorbeeld van het station of de OV-hub naar de vakantiebestemming. De *last mile* is de cruciale verbinding tussen aankomst en vertrek en mobiliteit tijdens het verblijf. Deze mag geen barrière vormen voor de gasten.

Het beeld van de *last mile* kent in het Waddengebied geen eenduidige verschijning, de omstandigheden verschillen lokaal. De provincie Groningen biedt een uitgebreid knooppuntensysteem inclusief zogenaamde 'hubtaxi's', die geïntegreerd zijn in het openbaar vervoersaanbod. In de provincie Friesland en de Duitse projectregio daarentegen worden de ontbrekende schakels tussen het treinstation en de eindbestemming deels opgevangen door particuliere hotelshuttles.

Perspectief voor de toeristische sector

De *last mile* is meestal de doorslaggevende factor voor gasten bij de keuze tussen reizen met de auto of het OV. Het is daarom een cruciale factor in het imago van een duurzame vakantiebestemming. Het perspectief is evenredig groot om deze 'kloof' in de reisketen te dichten door middel van competitieve, milieuvriendelijke en voordelige modaliteiten. Dit is een belangrijke stap om een bestemming aantrekkelijker en klimaatvriendelijker te maken.

De verschillende omstandigheden in de projectregio zijn van nut om onderling kennis uit te wisselen en de kwaliteitsverschillen in het aanbod meer te harmoniseren.

Aankomst en vertrek
van deur tot deur

Verminderen
autogebruik

Verbetering
bereikbaarheid
door
beschikbaarheid
alternatieven

Meer comfort en
flexibiliteit voor
gasten

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.1 Openbaar vervoer

4.1.2 Best practices: een blik op Oostenrijk

Acht Karinthische toeristische regio's en Kärnten Werbung (Marketing Karinthië) hebben de handen ineen geslagen met de vervoerder ÖBB en kregen steun van de overheid. Zij hebben het project "Toeristisch Mobiliteitscentrum Karinthië" met de Karinthische treinstationsshuttle ontwikkeld en in 2017 gebruik genomen.

Lees verder op:

<https://www.bahnhofshuttle.kaernten.at/>

De stationsshuttle brengt gasten van 19 treinstations naar ongeveer 6.000 accommodaties en dagbestemmingen in inmiddels al tien toeristische regio's. De transfers worden collectief uitgevoerd: verschillende reserveringen naar verschillende bestemmingen gezamenlijk. De extra reistijd is maximaal 50 procent ten opzichte van de rechtstreeks uitgevoerde rit. Voor een garantie op vervoer moeten boekingen uiterlijk de dag ervoor om 20.00 uur binnen zijn.

Door campagnes uit te voeren met Deutsche Bahn groeide het OV-gebruik bij reizen van Duitsland naar Karinthië met 7,5% in de zomer van 2018 en met 6,2% in de zomer van 2019.

In totaal hebben in Karinthië inmiddels al meer dan 30.000 mensen gebruik gemaakt van de stationsshuttle.

(Stand van zaken 31-12-2019, Bron: Kärnten Werbung)

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.1 Openbaar vervoer

4.1.3 Projectidee „De Waddenshuttle“

Pilotproject

- Impuls geven
- Tijdelijk

1

Voor een beperkte periode in de pilotfase (bijv. het hoogseizoen) worden de enkele reizen van en naar het treinstation die de accommodaties reeds uitvoeren, gebundeld in een collectief uitgevoerde dienst. De „Waddenshuttle“ is te boeken als onderdeel van de reservering of minimaal 24 uur voor vertrek. Voor de testfase zijn de intercitystations Emden, Marienhafen en Norden / Norddeich (D) evenals Harlingen en Leeuwarden (NL) geschikt.

Een OV-dienstverlener of touristinfo zou de coördinatie kunnen verzorgen.

Uitbreiden

- Ervaringen toepassen
- Permanent

2

Na een succesvolle pilotfase kan uitbreiding volgen. Dit kan enerzijds door meer accommodaties te betrekken en anderzijds door stations langs het traject Oldenburg-Wilhelmshaven toe te voegen. Als onderdeel van de LNVG*-conceptimplementatie "Target Concept 2022+", stoppen er meer treinen op de stations Jaderberg, Varel, Sande en Wilhelmshaven. Dat biedt de mogelijkheid om zonder overstap naar Osnabrück, Bremen en Hannover te reizen. Ook de spoorlijn Sande-Esens met haltes in Jever en Wittmund zal hiervan profiteren. In Nederland is een uitbreiding van de stations langs de trajecten Leeuwarden-Zwolle en Leeuwarden-Stavoren mogelijk.

(*LandesNahVerkehrs-Gesellschaft, regionale instantie voor OV)

Positioneren

- Doorontwikkeling
- Permanent

3

Bij de doorontwikkeling van de shuttledienst is rekening te houden met langeafstands-bussen, die aan belang winnen. Denk hierbij aan de regionale aanbieder Ostfriesland-Express naar Bremen, de internationaal opererende Flixbus en de Qliner. Deze moeten in de afweging worden meegenomen.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.1 Openbaar vervoer

4.1.3 Projectidee „De Waddenshuttle“

Samenwerking: alleen lukt het niet!

Het verdient de aanbeveling om vooraf te bezien of het project handen en voeten zou kunnen krijgen door inbedding van de organisatie in een bestaande toerisme- of duurzaamheidscommissie. Als zo'n commissie niet bestaat, zou het wellicht de moeite waard zijn een duurzaamheidscommissie voor toerisme in te stellen om de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid van het gebied regelmatig te bespreken en uit te wisselen onder de belangrijkste betrokkenen.

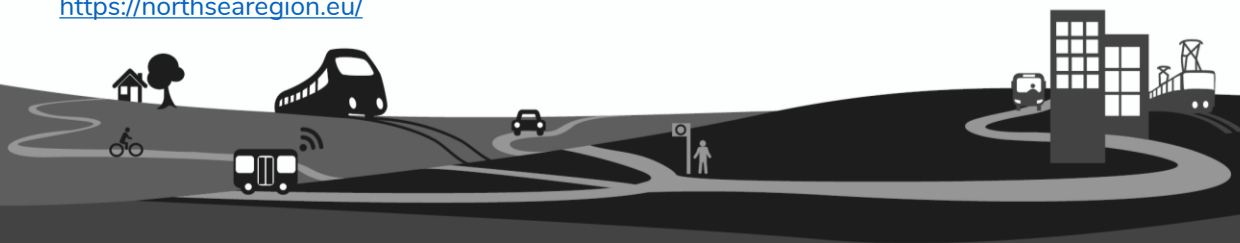
Het is raadzaam om samen met partners uit de projectregio een gezamenlijk project te starten:

- Destination Management Organisation (DMO): als initiator, hoofdverantwoordelijke, ideeëngenerator en aanjager van innovatieprocessen
- Accommodaties/ondernemers: als implementatiepartner
- OV-dienstverleners: als coördinatoren

Financiering

Een brede spreiding van de financiering met meerdere samenwerkingspartners vergroot de kansen, bijv. met gemeenten, provincies, hotels en restaurants en andere toeristische bedrijven.

- Parkeerbeheer: ga na of en in hoeverre inkomsten uit parkeren te gebruiken zijn om duurzame mobiliteit te financieren.
- Betaalbare OV-gastenkaart: werkt solidair en gebruikers en niet-gebruikers delen in de financiering.
- U kunt hier informatie vinden over lopende financieringsprogramma's, bijvoorbeeld:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/meerjarenprogramma-infrastructuur-ruimte-en-transport-mirt>
<https://www.hivemobility.nl/>
<https://northsearegion.eu/>

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.1 Openbaar vervoer

4.1.3 Projectidee „De waddenshuttle“

Stappenplan

- Inventarisatie van de bestaande accommodatie-shuttles. Haal de aanbieders van deze diensten aan tafel om te spreken over een gezamenlijke “last mile-service”.
- Ontwikkel een "dienstregeling" voor on-demand ritten, een concept voor het bundelen van de losse ritten
- Opzetten van een coördinatiepunt voor het boeken en organiseren van ritten
- Informatievoorziening, boekingsysteem en communicatie organiseren
- Regelen en vastleggen van de financiering
- Implementatie op de geselecteerde eerste pilotlocaties

©Lindsay Henwood/ Unsplash

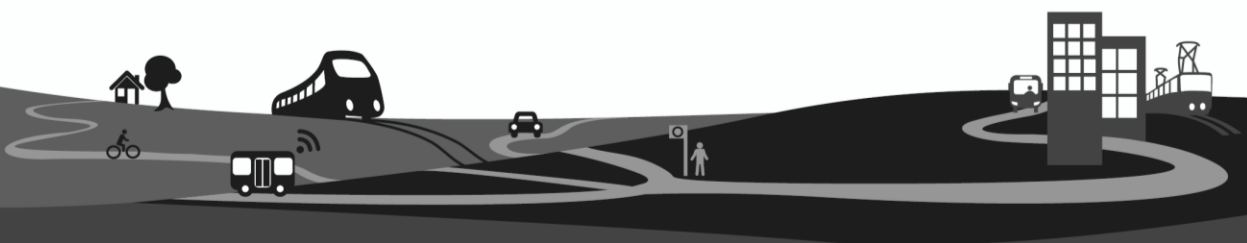
Flankerende maatregelen

Goed communiceren

Een shuttle voor de *last mile* slaat niet aan als de doelgroep niet op de hoogte is van het bestaan en de gebruiksvoorwaarden. Het is van belang dat de gast al bij het plannen van de reis uitgebreide informatie over duurzaam reizen ontvangt. Dat de reiziger bij de *last mile* maximaal wordt ontzorgd moet hierbij goed duidelijk zijn. In het algemeen moeten milieuvriendelijke reismogelijkheden voorop staan in de informatie. De voordelen voor de gasten zoals "stressvrij en filevrij op vakantie" zijn hierbij evident. Om prikkels te creëren voor bedrijven om mee te doen, kan de DMO bedrijven die duurzaam vervoer aanbieden voor zowel aankomst en vertrek als voor de *last mile*, extra promoten.

Parkeerbeheer en verkeerscontrole

Naast verbetering van het OV-aanbod zijn ook maatregelen die de *modal shift* van auto naar OV stimuleren te overwegen. Denk hierbij aan een vermindering van parkeerplaatsen, betaald parkeren, beperking van toegang voor auto's in binnensteden/centra. Parkeermaatregelen vergen over het algemeen geen grote investeringen, zijn snel te implementeren en worden goed geaccepteerd.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.2 Fietsen

4.2.1 Fietsen meenemen in de bus

Reguliere bussen bieden vaak weinig ruimte voor fietsen. Ook is het meestal niet toegestaan om fietsen mee te nemen in de bus. Op routes waar grote behoefte is aan het meenemen van fietsen, zoals toeristische bestemmingen, zijn 'fietsbussen' met fietsaanhangers of bagagerekken een uitkomst gebleken.

Perspectief voor de toeristische mobiliteit

Verbetering van de verbinding tussen bus en fiets geeft het Waddengebied een perspectief om natuurbeleving en comfort voor alle gasten beter te combineren. Het stelt gasten in staat om snel en gemakkelijk met hun fiets bij het startpunt van een tocht te komen. Veeleisende delen van de route kunnen op een comfortabelere manier worden afgelegd. Slecht weer kan worden vermeden. De bestemming profiteert van een grotere aantrekkelijkheid, omdat het openbaar vervoeraanbod beter kan worden gebruikt voor toeristische doeleinden.

Daarnaast wordt de radius van gasten voor excursies vergroot door fietsen mee te nemen. Zij kunnen immers grotere afstanden afleggen. Bijvoorbeeld heen met de bus en terug met de fiets of andersom. Dit heeft juist in het weidse grensoverschrijdende Waddengebied potentie.

De grensoverschrijdende treinverbinding "Wunderline" vergroot het perspectief, zodat in de toekomst verbindingen en combinaties tussen fiets, bus en trein mogelijk zijn. Mogelijk wordt de Wunderlinie ontwikkeld als showcase voor fietsvervoer.

Fietsbussen zijn de ideale oplossing voor fiets- en wandeltochten in het Waddengebied

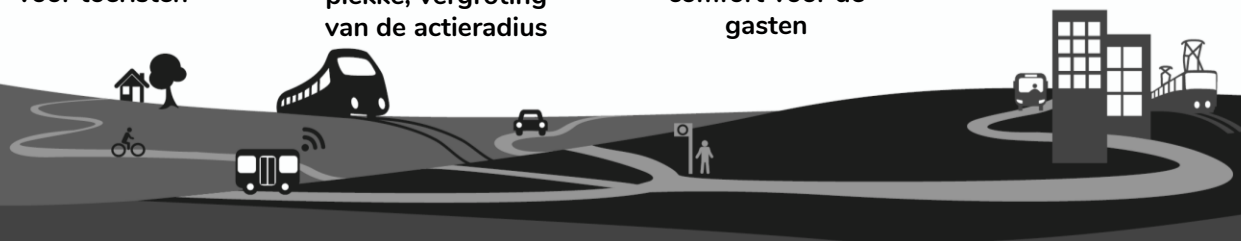
Stimuleert fietsen voor toeristen

Meer mobiliteit ter plekke, vergroting van de actieradius

Meer flexibiliteit en comfort voor de gasten

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.2 Fietsen

4.2.2 Best practices: Elbe-Radwanderbus

Tussen april en oktober brengt de Elbe-Radwanderbus fietsers en wandelaars comfortabel naar allerlei excursiebestemmingen, fiets- en wandelpaden in de vakantieregio Altes Land am Elbstrom. Parallel aan het populairste langeafstandsfietspad van Duitsland, de Elberadweg, rijdt de Elbe-Radwanderbus met fietsaanhanger. Er zijn op de route drie verbindingpunten tussen de bus en de veerboot.

De dienstregelingen zijn zo opgebouwd dat combinaties met ander openbaar vervoer mogelijk zijn. Er zijn verbindingen met veerboten, EVB-treinen, de S-Bahn naar Hamburg en de Moorexpress naar Bremen. De dienstregeling is volledig gesynchroniseerd met de andere lokale vervoersdiensten.

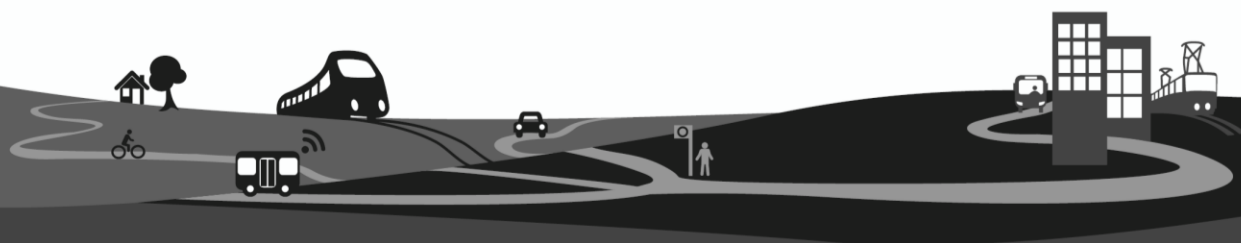
Naast het district en de gemeenten langs de route ondersteunen de Kreissparkasse Stade en de Sparkasse Stade Altes Land het project. Vervoersaanbieders en de instanties KVG en VON zorgen voor het operationele gedeelte.

Tijdens de reis geeft een audiogids informatie over bezienswaardigheden en interessante weetjes over de regio.

Meer informatie:

<https://www.urlaubsregion-altesland.de/>

Dankzij de Elbe-Radwanderbus zijn afstanden haalbaar die anders voor een dagtocht te lang zouden zijn.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.2 Fietsen

4.2.3 Projectidee „Fietsenbus“

Pilotproject

- Impuls geven
- Tijdelijk

1

De K1-bus tussen Norddeich en Harlesiel krijgt gedurende vier weekenden in de zomer een fietsaanhanger om het gebruik hiervan te testen. Fietzers kunnen hun tocht op elk punt langs de route starten of beëindigen. De bus biedt een verbinding met de treinstations in Norddeich en Esens, én met de veerboten. Voor een proef in Nederland zou een fietsaanhanger op route 163 van Groningen naar Lauwersoog ingezet kunnen worden. Deze bus sluit aan op de veerboot in Lauwersoog en het treinstation in Groningen.

Uitbreiding

- Ervaringen toepassen
- Permanent

2

Voortzetting van de exploitatie en het doorvoeren van verbeteringen op de lijnen K1 (D) en 163 (NL) met uiteindelijk een uitbreiding tot het hele seizoen. De focus ligt in deze fase op professionaliseren in het hoogseizoen.

Verbeterde en digitale reserveringsmogelijkheden door samenwerking met operators van informatie- en boekingsportalen zijn een tweede aanbeveling.

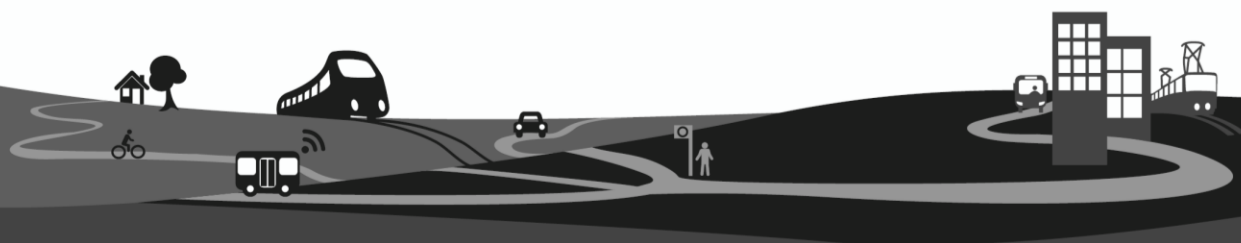
Positionering

- Doorontwikkeling
- Permanent

3

Uitrol van het fietsvervoer op alle belangrijke toeristische routes in de districten Aurich en Wittmund evenals op de langeafstandsbuslijnen Bremen - Bensen en de desbetreffende buslijnen in de provincies Friesland en Groningen.

De focus van de verdere implementatie ligt op het tot stand brengen van een samenhangend netwerk en het versterken van sales en communicatie.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.2 Fietsen

4.2.3 Projectidee „Fietsenbus“

Samenwerking: alleen lukt het niet!

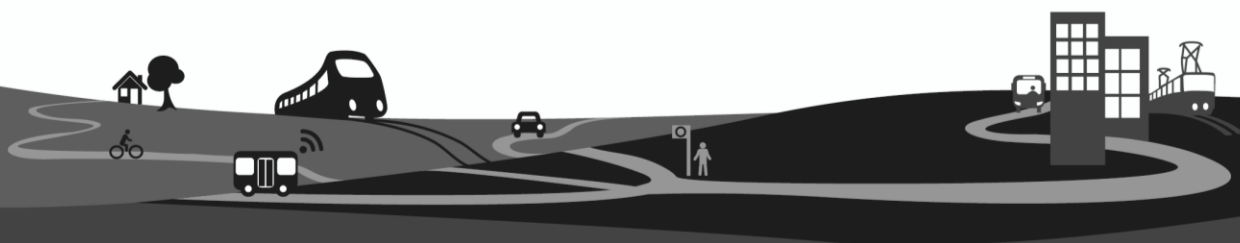
Overheid en toeristische sector kunnen alleen in samenwerking met vervoerders het gebruik van fietsaanhangers introduceren. Daarom ligt de nadruk op de samenwerking tussen alle relevante actoren. Het advies is een rondetafelgesprek of regulier overleg te wijden aan dit thema met de volgende partners:

- Vertegenwoordigers van de gemeente uit de relevante vakgebieden (bijvoorbeeld openbaar vervoer, toerisme)
- Vervoerders
- Openbaar vervoersautoriteiten (OV-bureau)
- Samenwerkingsverbanden in OV
- Branchevereniging toerisme

Financiering

- Prepaid OV-gastencard: dit is een solidair systeem, waarbij gebruikers en niet-gebruikers delen in de financiering, bijvoorbeeld via de toeristenbelasting.
- U kunt hier informatie vinden over lopende financieringsprogramma's, bijvoorbeeld:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/meerjarenprogramma-infrastructuur-ruimte-en-transport-mirt>
<https://www.hivemobility.nl/>
<https://northsearegion.eu/>

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.2 Fietsen

4.2.3 Projectidee „Fietsenbus“

Stappenplan

- Inschatten van de vraag/marktonderzoek
- Projectpartners samenbrengen
- Plan van aanpak maken met de projectpartners, rekening houden met OV-knooppunten
- Financiering en tarieven regelen
- Informatievoorziening, boekingssysteem en communicatie organiseren
- Implementatie op de geselecteerde eerste pilotlocaties

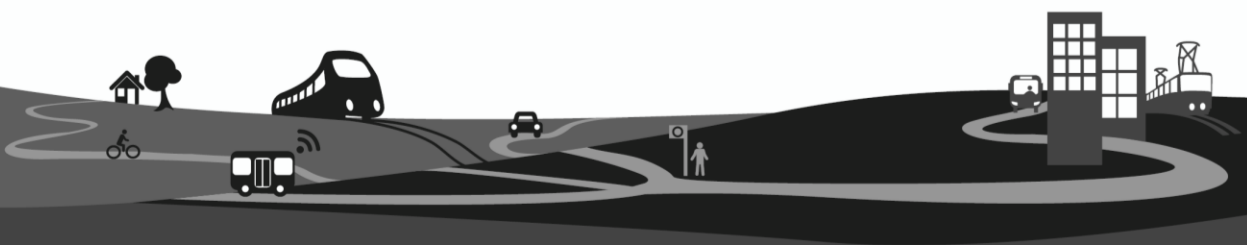
Flankerende maatregelen

Communicatie en pr

Marketing en public relations bevorderen een succesvolle implementatie. Alleen als gasten en burgers op de hoogte zijn van het vervoersaanbod en de voordelen, zullen ze er gebruik van maken. Digitale communicatie zoals publicaties op de websites van gemeenten, vervoerders, toerismeverenigingen en accommodatie-aanbieders kunnen als hulpmiddel worden ingezet. Daarnaast kunnen folders en flyers de bekendheid van de fietsenbus vergroten.

Overstappen makkelijk maken

Een andere succesfactor kan zijn om de verbinding tussen openbaar vervoer en fiets zo gemakkelijk mogelijk te maken. Denk hierbij aan fietsstations met reparatieservice, huurfietsen en stallingsmogelijkheden bij treinstations en haltes.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.3 Shared mobility

4.3.1 Aanvulling op bestaand lokaal aanbod

Shared mobility-concepten zijn aantrekkelijk als aanvulling op bestaande diensten en zijn steeds meer in trek bij gasten omdat deze passen in nieuwe trends in mobiliteitsgedrag. Daarom is het voor de toeristische sector in het Waddengebied de moeite waard om dit onderwerp serieus te nemen en samenwerking te zoeken. In het meest gunstige geval profiteren bedrijven, gasten en het milieu van shared mobility.

Perspectief voor de toeristische mobiliteit

Op vakantiebestemmingen waar OV beperkt voorhanden is, heeft shared mobility potentie, zowel voor aankomst en vertrek als voor vervoer ter plaatse tijdens het verblijf.

Als mobiliteitsoplossingen en "deelaanbieders" nog niet vertegenwoordigd zijn in de regio, hebben toeristische bedrijven de mogelijkheid om deze leemte voor hun gasten op te vullen en zo een beslissend concurrentievoordeel te behalen. Bestemmingen en accommodaties die rechtstreeks samenwerken met deelpartners of zelf e-bikes aanbieden, kunnen zich zo onderscheiden van de concurrentie. Zeker in combinatie met aanvullende tips voor geschikte fietsroutes in de regio is de meerwaarde voor gasten aanzienlijk. Soortgelijke concepten zijn ook denkbaar voor auto's of andere voertuigen. Ook een combinatie van carsharing en ridesharing is mogelijk.

Shared mobility kan gasten motiveren hun auto tijdens de vakantie achter te laten en alternatieve vervoersmiddelen te kiezen.

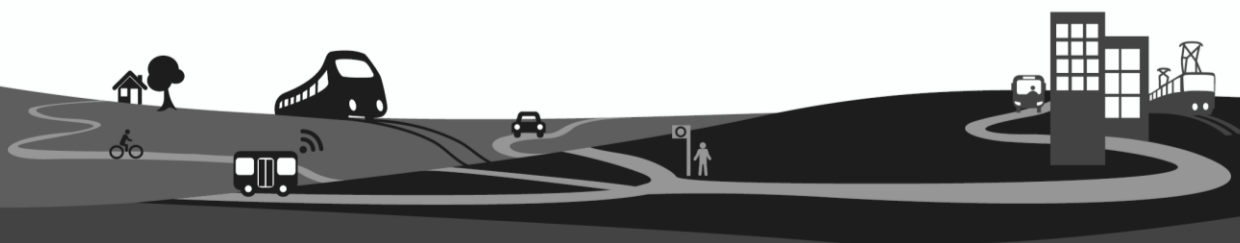
Aanvulling op
bestaande diensten

Meer diversiteit in
vervoersaanbod

Meer flexibiliteit en
comfort voor de
gasten

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.3 Shared mobility

4.3.2 Best practices: UsedomRad

Het fietsverhuursysteem UsedomRad is er dankzij een uitgebreid netwerk van stations in geslaagd een unieke positie te verwerven op het eiland Usedom en het aangrenzende vasteland.

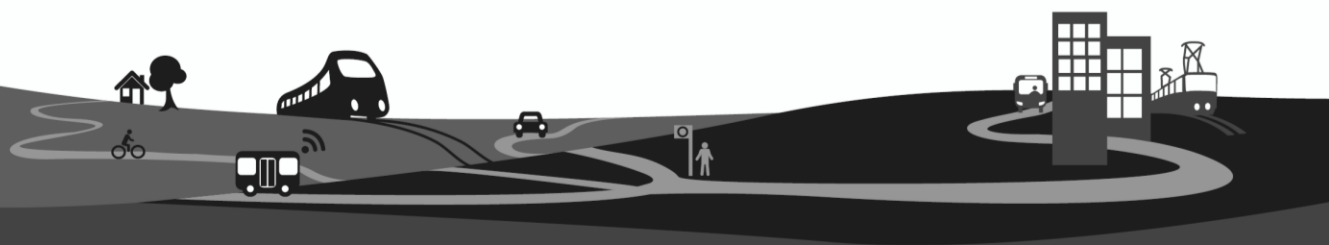
Een groot aantal van de fietsverhuurbedrijven op eiland in de Oostzee is bij het project betrokken, zodat het nieuwe verhuursysteem niet concurreert met de lokale fietsaanbieders. Integendeel: het concept geeft het lokale MKB zelfs een impuls.

Het project is een initiatief van de Usedom-gemeenten, vervoersbedrijven en de toeristische branche. "UsedomRad GmbH" is het bedrijf dat de fietsverhuur exploiteert. Het bedrijf is een samenwerking tussen lokale fietsverhuurbedrijven met "Usedomer Fahrradgesellschaft mbH" als hoofdaandeelhouder.

Op de bemande UsedomRad PLUS stations zijn services en persoonlijk advies beschikbaar tijdens de openingstijden.

Meer informatie:

<https://usedomrad.de/>

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.3 Shared mobility

4.3.3 Projectidee „NordseeSharing“

Pilotproject

- Impuls geven
- Tijdelijk

1

Samenbrengen van verschillende vormen van *shared mobility* op een online portal of in print.

Weergave van de aanbieders op een kaart, zodat duidelijk is waar zij te vinden zijn. Tabelweergave van de vormen met contactmogelijkheden, gebruiksvoorwaarden en prijzen.

Uitbreiden

- Ervaringen toepassen
- Permanent

2

Ontwikkelen en implementeren van een overkoepelend digitaal informatie- en boekingsplatform waar klanten kunnen reserveren voor verschillende diensten en aanbieders.

Individuele aanbieders kunnen hiermee gezamenlijk onder een dak een 'pool' vormen, zonder hun eigen identiteit te verliezen. Het is mogelijk te gaan opereren onder een gemeenschappelijke branding: "NordseeSharing".

Integratie van *shared mobility*-oplossing in OV-hubs en het leggen van verbindingen met andere vervoersdiensten in het kader van *ecomobility*.

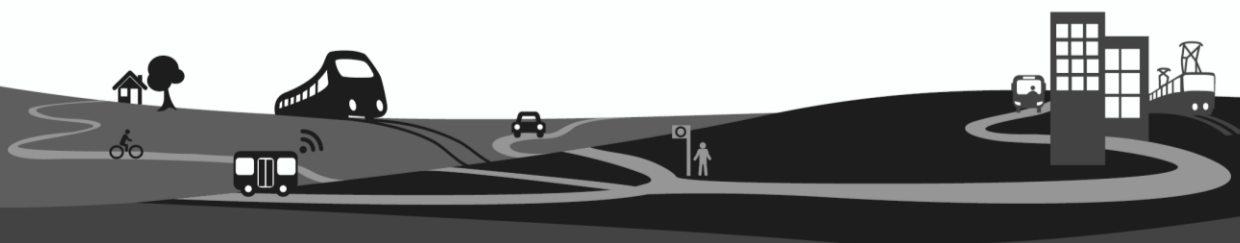
Positioneren

- Doorontwikkeling
- Permanent

3

Geografische uitbreiding van de diensten naar aangrenzende regio's en andere toepassingen.

Digitale integratie van de aanbieders in een overkoepelend mobiliteits-systeem. Ontwikkeling naar multimodaal reisadvies op maat (*Mobility as a Service*).

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.3 Shared-Mobility

4.3.3 Projectidee „NordseeSharing“

Samenwerking: alleen lukt het niet!

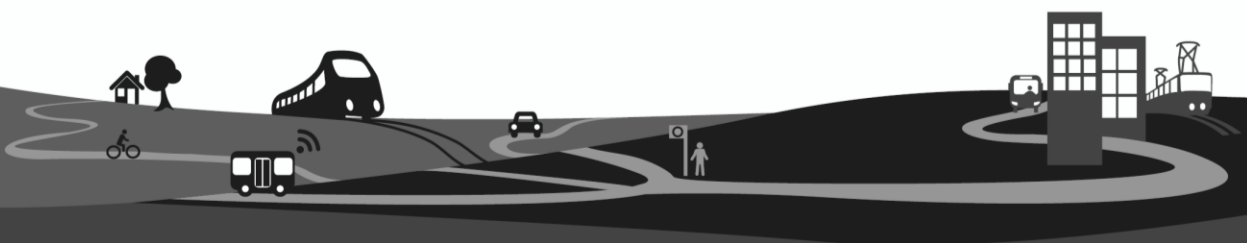
Het initiatief om te starten met de opbouw van een *shared mobility*-concept ligt bij de toeristische branche. Voor dit project is samenwerking met de volgende partners nuttig:

- Gemeenten
- Vervoerders
- De toeristische branche
- Lokale fietsverhuurbedrijven, verhuurpartners

Financiering

- Subsidies zouden de basis kunnen leggen voor een dienstennetwerk dat op middellange en lange termijn uitgroeit en daardoor na de opstartfase zelfvoorzienend is.
- Een op provisie gebaseerd financieringsmodel, te voeden uit de huurinkomsten, ligt voor de hand.
- U kunt hier informatie vinden over lopende financieringsprogramma's, bijvoorbeeld:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/meerjarenprogramma-infrastructuur-ruimte-en-transport-mirt>
<https://www.hivemobility.nl/>
<https://northsearegion.eu/>

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.3 Shared mobility

4.3.3 Projectidee „NordseeSharing“

Stappenplan

- Marktonderzoek
- Projectidee voor potentiële verhuurpartners
- Ontwikkeling van een gezamenlijk concept met overkoepelende branding
- Onderlinge afspraken over de financiële aspecten en facturering
- Onafhankelijke en neutrale ondersteuning waarborgen
- Opbouw van het digitale platform
- Implementatie op de geselecteerde eerste pilotlocaties

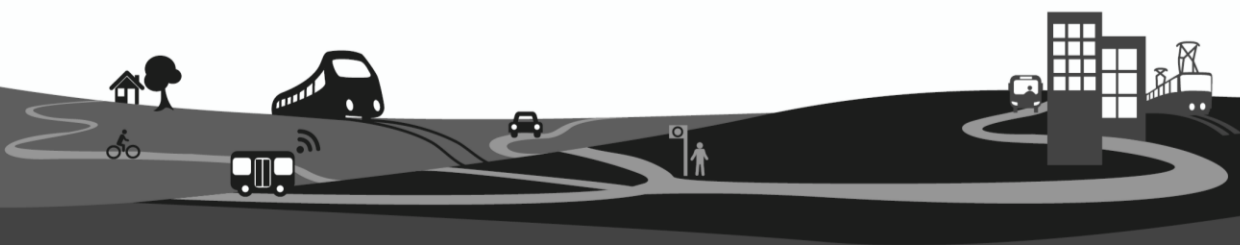

Flankerende maatregelen

Hulp bij het leggen van verbindingen en digitalisering

Het doel is om de bestaande fietsverhuurbedrijven op te nemen in een toekomstig netwerk. Hiervoor is het belangrijk om de meerwaarde aan te tonen voor individuele bedrijven, en hen vervolgens te werven voor deelname aan een gezamenlijk project.

Om de bedrijven te helpen professionaliseren en toekomstbestendig te maken, is een digitaal platform waarin de aanbieders kunnen participeren onontbeerlijk.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.4 Vervoersknooppunten: diensten optimaal verbinden

4.4.1 Hubs

Bij hubs komen verschillende vervoersmiddelen en vormen van mobiliteit samen. Openbaar vervoer, fietsen en *shared mobility*-diensten (zoals *carsharing* en fietsverhuur) spelen hierbij de hoofdrol. Als cruciale punten in *ecomobility* maken hubs het voor de gebruiker gemakkelijker om te schakelen tussen verschillende vormen van vervoer en om ze te combineren.

Perspectief voor de toeristische mobiliteit

Het potentieel van hubs voor toeristische mobiliteit is groot, maar op dit moment wordt hier (nog) niet optimaal gebruik van gemaakt. We zien nu al nieuwe trends in reisgedrag onder de jonge, stedelijke doelgroep. Hierdoor zal de vraag naar intermodale oplossingen alleen maar toenemen. Dit is een voorbode dat hubs ook op het platteland en op vakantie aan belang gaan winnen.

Deze trends zullen zich als een olievlek van de steden naar suburbane gebieden en naar het landelijk gebied verplaatsen.

Hubs helpen om verschillende vormen van vervoer aan elkaar te koppelen, de *first en last mile* te overbruggen (bijvoorbeeld bij aankomst en vertrek) en om te zorgen voor een fijnmazige ontsluiting met lokaal inter- en multimodaal aanbod.

Perspectief om voor de doelgroepen een integraal aanbod te creëren, waarbij reisinformatie, reserveringsopties en tarieven overzichtelijk gebundeld zijn.

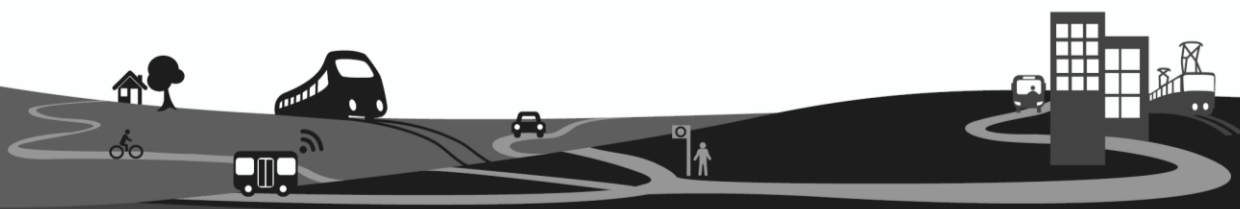
Soepele aankomst en vertrek van deur tot deur, gemakkelijker overstappen

Slimme bundeling met vormen van vervoer op één plek

Een snel en comfortabel alternatief voor de auto

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.4 Vervoersknooppunten: diensten optimaal verbinden

4.4.2 Best practices: Drenthe en Groningen

In Nederland worden hubs als langer gebruikt als verbindingpunten.

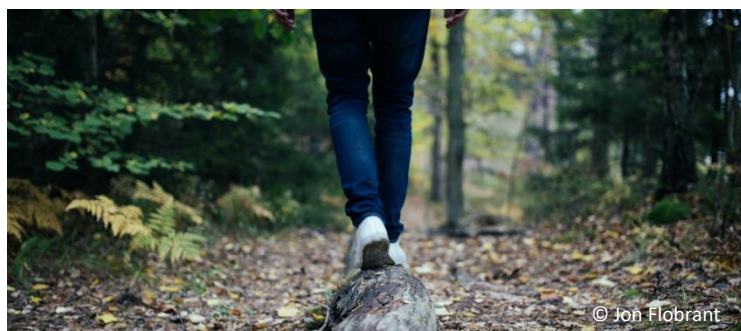
Met “Reis via hub” zijn er in de provincies Groningen en Drenthe zo’n 50 intermodale knooppunten, die niet alleen verschillende vervoersmiddelen met elkaar verbinden, maar waar ook voorzieningen als winkels, restaurants en bagagestations te vinden zijn.

De “hubtaxi's” zijn bedoeld voor mensen die niet op de fiets, te voet of op een andere manier bij een hub kunnen komen. De hubtaxi brengt passagiers naar een hub die het beste bij hun reis past. Daarna zet men de reis voort met het OV, bijvoorbeeld per bus of trein. De hubtaxi's maken deel uit van het openbaar vervoer en het tarief komt overeen met het reguliere chipkaarttarief van het lokale openbaar vervoer.

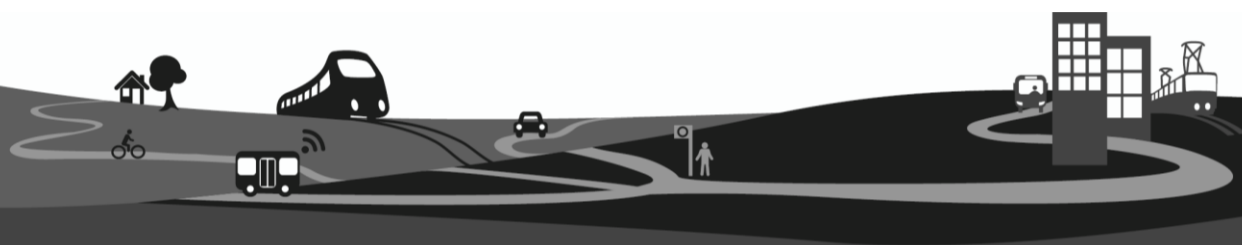
In het Duitse deel van het Waddengebied zou men zich op dergelijke oplossingen kunnen oriënteren en de in Nederland opgedane ervaringen benutten. Intensivering van de grensoverschrijdende uitwisseling over hubs tussen vakspecialisten kan hierbij nuttig zijn, net als het uitproberen van het hub-concept (bijvoorbeeld tijdens een excursie) door Duitse vertegenwoordigers.

Meer informatie:

<https://www.reisviahub.nl/>

De knooppunten in Nederland zijn bovendien goed te combineren met wandelroutes. De startpunten van de “Hub Walks” zijn goed te bereiken met het openbaar vervoer. De wandelingen starten bij de knooppunten.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.4 Vervoersknooppunten: diensten optimaal verbinden

4.4.3 Projectidee „Waddenstation“

Pilotproject

- Impuls geven
- Tijdelijk

1

Inrichting van een tijdelijke, provisorische hub tijdens het hoofdseizoen. Om het gebruik te faciliteren is een werkwijze waarbij de hub centraal staat nodig, met de juiste mix van vervoersaanbod en eventueel een informatiepunt waar klanten terecht kunnen voor advies.

Tijdens het project zullen daarnaast 15-20 proefhuishoudens die hun auto tijdens de vakantie laten staan en die bijv. een mobiliteitsbudget of ov-kaart krijgen, testen hoe een vakantie zonder auto bevalt. Aanbevolen minimaal vervoersaanbod: trein, regionale en langeafstands-bussen, carsharing, accommodatie- en bagage-transfers/hubtaxi, fietsenstal-lingen, deelfietsen.

Uitbreiden

- Ervaringen toepassen
- Permanent

2

Als de pilot succesvol is verlopen, is het tijd het concept van het proefproject aan te passen en door te ontwikkelen. Een permanente plaatsing en ruimtelijke inpassing van de hubs en uitbreiding naar andere locaties zijn te onderzoeken.

Sommige knooppunten kunnen worden uitgebreid met een focus op toerisme. Zo is bijvoorbeeld een koppeling met wandelroutes mogelijk.

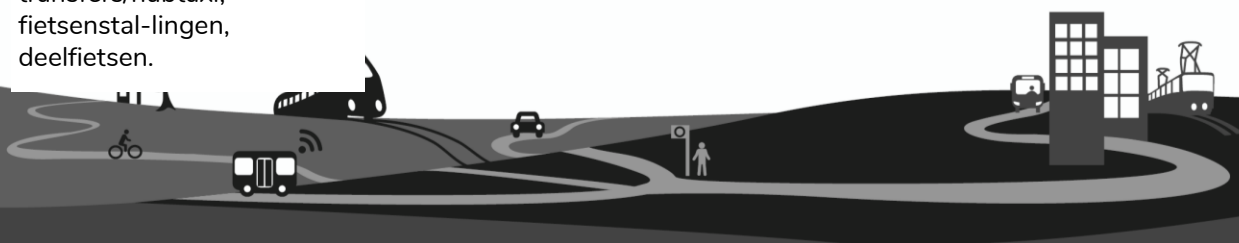
Er zijn echter ook nieuwe routes en doelen voor dagexcursies denkbaar, omdat start- en eindpunt van de route niet noodzakelijkerwijs hetzelfde zijn.

Positioneren

- Doorontwikkeling
- Permanent

3

In een gevorderde fase van het project kunnen aanvullende elementen en diensten worden toegevoegd (zoals bagagekluisen, horeca).

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.4 Vervoersknooppunten: diensten optimaal verbinden

4.4.3 Projectidee „Waddenstation“

Samenwerking: alleen lukt het niet!

De verschillende onderdelen van een hub kunnen samen een complex geheel vormen. Om een uitvoeringsgerichte aanpak te ontwikkelen, een blauwdrukmodel te vormen en diverse aanbieders met elkaar te verbinden, is het van belang relevante actoren in een vroeg stadium te betrekken:

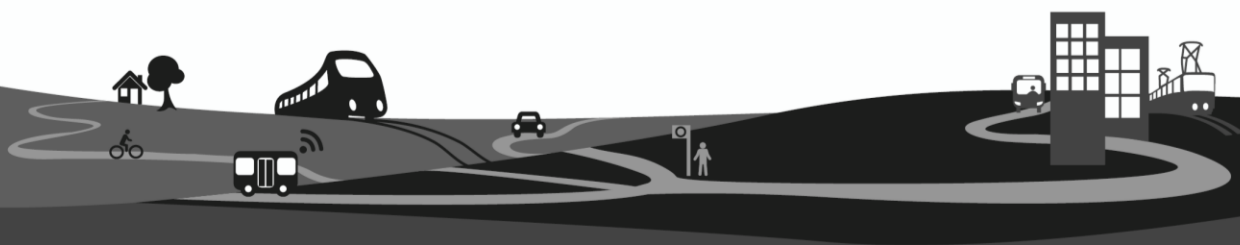
- Gemeenten, provincies en andere overheidsinstanties die op één of andere manier betrokken zijn bij verkeer en vervoer
- Brancheverenigingen en ondernemers (als ontwikkelaars, financiers, exploitanten)
- Commerciële mobiliteitsdienstverleners (als inspiratoren, financiers en operators)
- Toeristische vertegenwoordigers en gebiedsmarketeers (voor marketing, communicatie en verbinding)
- Burgers en toeristen (als gebruikers van het vervoersaanbod)

Om de betrokkenen voor het onderwerp te winnen en bij elkaar te brengen, is een excursie naar Drenthe/Groningen een goede optie. Op deze manier zijn deelnemers vanaf het startpunt betrokken en kunnen ze leren van de reeds opgedane ervaringen. Brancheverenigingen uit toerisme en/of vervoer zijn hiervoor de aangewezen initiatiefnemers.

Financiering

- U kunt hier informatie vinden over lopende financieringsprogramma's, bijvoorbeeld:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/meerjarenprogramma-infrastructuur-ruimte-en-transport-mirt>
<https://www.hivemobility.nl/>
<https://northsearegion.eu/>

Aanvullende inkomsten om de exploitatie rond te krijgen kunnen bijvoorbeeld uit pacht of reclame (te plaatsen op het terrein) komen.

4. Werkvelden in duurzame mobiliteit

4.4 Vervoersknooppunten: diensten optimaal verbinden

4.4.3 Projectidee „Waddenstation“

Stappenplan

- Organiseren vakexcursie naar hubs in de provincie Groningen
- Bepalen van mogelijke locaties; onderzoek naar de potentiële vraag
- Ontwikkelen van een locatieconcept
- Onderzoek naar beschikbare kavels, ruimtelijke voorwaarden en eventuele gebruikskonflikten op potentiële locaties
- Regelen van de financiering
- Implementatie op de geselecteerde eerste pilotlocaties

Flankerende maatregelen

Politiek draagvlak op lokaal niveau

- Politieke steun voor dergelijke initiatieven en dat politici zich inzetten voor het bevorderen van duurzame mobiliteit is essentieel. Om de implementatie en financiering van hubs van de grond te krijgen, is het belangrijk om inter- en multimodaliteit te noemen in het kader van bijvoorbeeld lokaal ov-aanbod. Dit is een cruciaal element van duurzame mobiliteit (in het toerisme) op regionaal en gemeentelijk niveau. Door deze verbindingen te leggen, is politiek draagvlak te bereiken.

Integratie van dienstverlening en tarieven

- Naast het vervoersaanbod, de juiste locatie en de voorzieningen ter plaatse is ook de dienstverlening naar de klant doorslaggevend. Hierbij spelen de aspecten informatievoorziening, boeken/reserveren en betalen een rol. Een digitale portal die alle individuele aanbiedingen bundelt (bijv. app, platform) is voor toegankelijk gebruik van vervoersdiensten noodzakelijk. In deze context moeten vervoerders/branchevertegenwoordigers het voordeel zien van tariefintegratie en komt de kracht van de toeristische dienstverleners op het gebied van marketing en productcommunicatie zeer van pas.

5. Exposé: lokale versterking

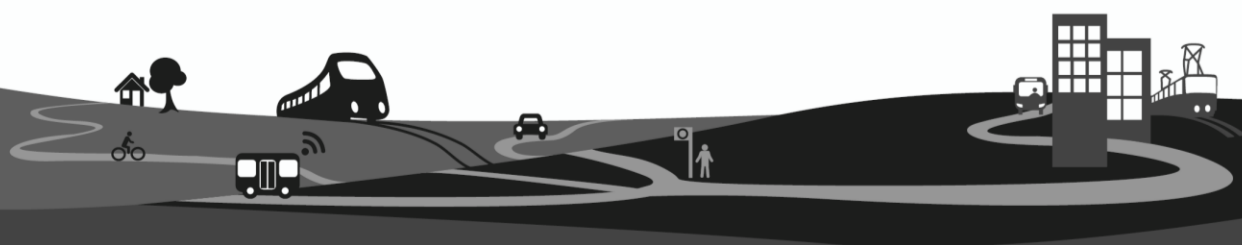
Als het om duurzame mobiliteit gaat, kunnen we niet zonder de samenwerking tussen verkeer en vervoer enerzijds en de toerimesector anderzijds. Toch zijn er nog andere mogelijkheden om lokaal duurzame mobiliteit te versterken en alternatief aanbod te creëren.

5.1 Lobby vanuit het toerisme op het gebied van vervoer

- ✓ Zorg dat het beleid van de gemeente en de provincie op het gebied van OV en mobiliteit bekend is en maak gebruik van mogelijkheden om mee te denken en invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van dit beleid, zodat men rekening houdt met de belangen van het toerisme. Denk hierbij aan bereikbaarheid van bezienswaardigheden/startpunten van tochten, dienstregelingen in het weekend en capaciteit.

- ✓ Benadruk richting de politiek en openbaarvervoersautoriteiten de meerwaarde van toerisme voor het lokale openbaar vervoer in plattelandsgebieden. Er kan een win-winsituatie ontstaan door complementariteit van lokaal dagelijkse vraag (forenzen, scholieren) en de vraag van toeristen/bezoekers.

- ✓ Richt een werkgroep op die zich bezighoudt met alles op het gebied van duurzame toeristische mobiliteit. Dan kunnen alle relevante betrokken zich systematisch, praktijkgericht en samen met het thema bezighouden.

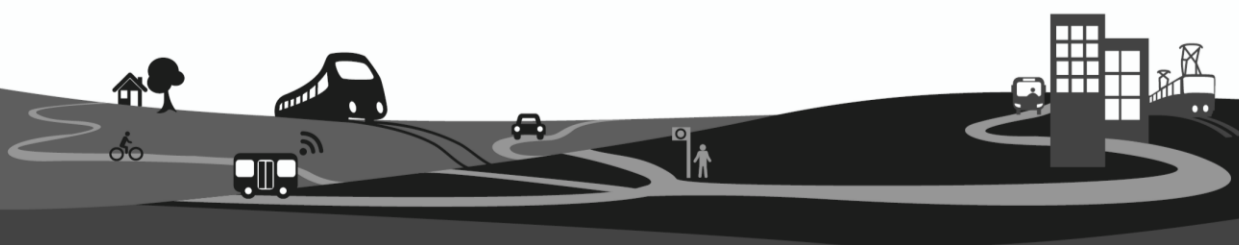
5. Exposé: lokale versterking

Om gasten ervan te overtuigen dat zij hun auto thuis kunnen laten, is relevante en toegankelijke informatie over de reis naar de bestemming, het overbruggen van de last mile van het station naar de accommodatie en over vervoer ter plekke cruciaal. Deze informatie moet al vooraf beschikbaar zijn.

Ook helpt het als reisproducten gemakkelijk te reserveren zijn. Gasten zullen dan eerder geneigd zijn met het OV te reizen.

5.2 Marketing, communicatie en productontwikkeling

- ✓ Veranker het thema mobiliteit in toeristische marketingconcepten.
- ✓ Overall waar gasten informatie krijgen, moet toegang zijn tot de informatie over aankomst en vertrek met bus en trein, en over milieuvriendelijke mobiliteit ter plekke. Bij alle informatie over vervoer moet duurzaam vervoer als eerste worden genoemd en bovenaan staan. Toegankelijke reisinformatie maakt het voor accommodaties makkelijker om hierop terug te vallen.
- ✓ Maak het reizen met OV financieel aantrekkelijk: bijvoorbeeld kinderen tot 14 jaar gratis, of gratis gebruik van de hotelshuttle op vertoon van een treinkaartje.
- ✓ Houd bij het ontwikkelen van nieuwe arrangementen rekening met het openbaar vervoer, de locatie van haltes en treinstations. Aantrekkelijke pakketten inclusief vervoer leveren een effectieve bijdrage aan het 'loslaten' van de auto.
- ✓ Promoot met name bedrijven en dienstverleners die met milieuvriendelijke vervoersmiddelen werken.

5. Exposé: lokale versterking

5.3 Stel de sector in staat om te informeren

Zorg dat iedereen in de toeristische sector op de hoogte is van duurzame vervoersoplossingen (van vervoer ter plekke en voor aankomst en vertrek van gasten). Informeer bijvoorbeeld in nieuwsbrieven over nieuwe ontwikkelingen, acties en aanbiedingen.

Zorg dat bedrijven goed geïnformeerd zijn en dat ze over communicatiemiddelen beschikken. Stel bijvoorbeeld informatiepakketten samen over duurzaam vervoer en ondersteun hen bij de communicatie met gasten over aankomst met bus en trein.

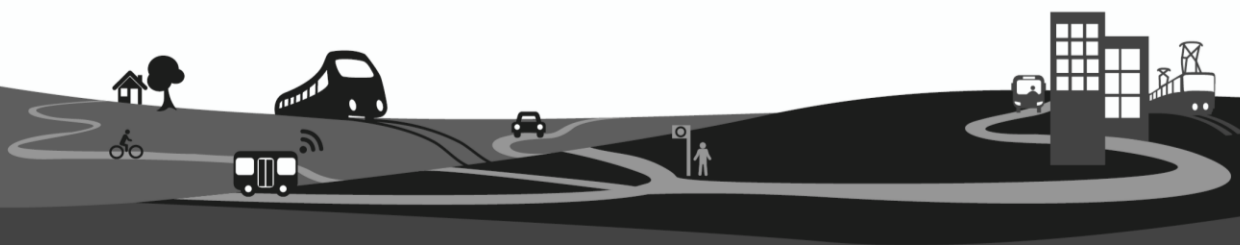
Motiveer toeristische bedrijven om gasten te informeren over duurzaam vervoer en reismogelijkheden, bijv. door mobiliteitsconsulenten in te zetten die de betrokkenen in het toerisme sensibiliseren, de voordelen van duurzame mobiliteit verduidelijken en begrip bevorderen.

Best practices: Mobiliteitscoaching Marketing Tirol

Mobiliteitscoaching in Tirol, Oostenrijk bestaat uit het verzamelen van een uitgebreide set reisinformatie door een multidisciplinair team van mobiliteitscoach, Marketing Tirol, vervoerder ÖBB en toeristische organisaties over de heenreis, de *last mile* en vervoer ter plaatse.

Daarnaast worden eigenaren van accommodaties getraind en geadviseerd over hoe ze autovrije aanbiedingen kunnen communiceren. In persoonlijke gesprekken of kleine workshops krijgen de bedrijven hulpmiddelen die ze kunnen gebruiken op hun websites en in hun arrangementen. De mobiliteitscoaches informeren en adviseren de ondernemers en dichtten zo het gat richting de communicatie met de klant. Inmiddels zijn er al meer dan 5.000 bedrijven bereikt via trainingen, voorlichtingsbijeenkomsten en verduidelijkende video's. Het initiatief kreeg daarom na 2020 een vervolg.

Contact:

Die Nordsee GmbH
Börsenstraße 7
26382 Wilhelmshaven
E-mail: kontakt(at)die-nordsee.de

Meer informatie:

www.deutschland-nederland.eu
www.watten-agenda.de
www.wadden-agenda.nl

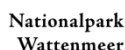
Deze publicatie is geschreven door:

Mobile Zeiten Verkehrsplanung
Dir. Christoph Marquardt
en
Prof. Dr. ir. Taede Tillema
Faculteit ruimtelijke wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Beeldrechten:

AdobeStock <https://stock.adobe.com/de>
#267058385 von rh2010, #128949044 von
STOATPHOTO, #226419322 von Maria Sbytova,
#71630044 von Kadmy, #79508061 von Halfpoint

Unsplash <https://unsplash.com>
Sabina Fratila: <https://unsplash.com/@momhasapples>,
Etienne Girardet: <https://unsplash.com/@etiennegirardet>,
Stil: <https://unsplash.com/@stilclassics>, Jungwoo Hong:
<https://unsplash.com/@hjwinunsplsh>, krakenimages:
<https://unsplash.com/@krakenimages>, Lindsay Henwood:
<https://unsplash.com/@lindsayhenwood>, Jon Flobrant:
<https://unsplash.com/@jonflobrant>, Philippe Oursel:
<https://unsplash.com/@ourselp>

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Het project Wadden-Agenda 2.0 wordt gefinancierd als onderdeel van het INTERREG VA-programma Duitsland-Nederland met middelen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het ministerie van Federale en Europese Zaken en Regionale Ontwikkeling van Nedersaksen, evenals de provincies Friesland en Groningen.

Het wordt begeleid door het programmamanagement van de Eems Dollard Regio (EDR).

Niedersächsisches Ministerium
für Bundes- und Europaangelegenheiten
und Regionale Entwicklung

provinsje fryslân
provincie fryslân

